

معماری اطلاعات

تکنیک های تحلیل اطلاعات از منظر تحلیل گران

مجتبی تمدنی

سرشناسه

: تمدنی، مجتبی، ۱۳۵۰-

عنوان و نام پدیدآور

: معماری اطلاعات/ مجتبی تمدنی؛ گروه پژوهش علی قاسمیان... [و دیگران]

مشخصات نشر

: تهران: انتشارات گاهان، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری

: ۲۸۴ ص.

شابک

: 978-600-96188-0-4

وضعیت فهرست‌نویسی : فیفا

یادداشت : گروه پژوهش علی قاسمیان، سیدحامد حجت، مرتضی طاهری، محمدصادق خوشبین

موضوع

: سازمان اطلاعاتی -- روش‌شناسی

شناسه افزاینده

: قاسمیان، علی، ۱۳۶۲ -

رده‌بندی کنگ

: ۱۳۹۴ ت ۸۲/ ۱۵۲۵ JF

رده‌بندی - یویی

: ۳۲۷/۱۲

شماره کتابشناسی

: ۴۱۶۹۰

معماری اطلاعات

مجتبی تمدنی

گروه پژوهش

علی قاسمیان، سید حامد - حجت،

مرتضی طاهری، محمدصادق خوشبین

با مقدمه‌ای از امیر موحدی

صفحه‌آرایی و طراحی جلد: حسین بیاتانی

ویراستاری: حمیدرضا نوری

ناشر: گاهان

شابک: 978-600-96188-0-4

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

ویرایش اول - چاپ اول - ۱۳۹۵

قیمت: ۱۴۰۰۰۰ ریال

فہرست

۷	مقدمہ
۱۱	گفت وگو با تقی آزادارمکی
۲۸	گفت وگو با علیرضا عبداللہی نژاد
۴۲	گفت وگو با محمد قوچانی
۶۰	گفت وگو با قاسم تبریزی
۷۳	گفت وگو با ابراہیم متقی
۸۵	گفت وگو با ابراہیم فیاض
۹۹	گفت وگو با سید اہدات
۱۱۲	گفت وگو با غلامرضا جمشیدیہا
۱۲۳	گفت وگو با عباس محمد نژاد
۱۳۱	گفت وگو با حسن بہمنی پور
۱۴۳	گفت وگو با رضا جلالی
۱۵۴	گفت وگو با احمد خادم الملہ
۱۶۶	گفت وگو با حسین رویوران
۱۷۶	گفت وگو با محمد کاظم انبارلویی
۱۸۷	گفت وگو با علیرضا حسینی پاکدہی
۱۹۸	گفت وگو با محمد کریمی
۲۰۷	گفت وگو با محمد صادق کوشکی
۲۱۶	گفت وگو با طاہا طاہری
۲۲۲	گفت وگو با احمد بخشایش
۲۳۱	گفت وگو با حسین شیخ الاسلام
۲۴۰	گفت وگو با سید جمال الدین اکبرزادہ جہرمی
۲۵۲	گفت وگو با سید جمال الدین حسینی
۲۶۳	گفت وگو با مہدی رجبی
۲۶۹	گفت وگو با حسن عابدینی

حیات در قرن بیست و یکم و عصر اطلاعات، اندیشکده‌های پیشرفته را پویاتر از همیشه نموده است، تا آنجا که گستره‌ی این نهادها آن‌چنان وسیع گشته که اولویت‌بندی در آن لازم می‌آید. در حقیقت، تصمیم‌گیری در حوزه‌های متفاوت تا حد وافر مرهون اطلاعاتی است که با معنای درست و ساختارمند به سیاست‌مداران ارائه می‌گردد و همین اطلاعات است که مبنای تصمیم‌گیری را تشکیل می‌دهد. بنابراین، سخن از ضرورت تحلیل صحیح و کاربردی اطلاعات بدیهی بوده و گام بعدی که تحلیل ساختارمند اطلاعات است، مهم می‌نماید.

روش‌ها به‌عنوان سیستم‌های نگه‌دارنده‌ی نظام و مدون‌سازی اقدامات پدید می‌آیند. روش‌ها همان حرفه‌هایی هستند که با حفظ علاقه‌ی جمعی متخصصان و ایجاد استانداردهای لازم، جمع‌آوری و برآورد آن دانش را سامان می‌سازند. این روش‌ها با قوانین مشتق‌شده‌ی درونی و بیرونی، استانداردهای اخلاقی و حرفه‌ای، نیازمندی‌های مستمر آموزشی و اعتباردهی به رویه‌ها متمایز می‌شوند. انجایی که تحلیل اطلاعات فاقد این ویژگی‌ها باشد، پاسخ این پرسش که آیا تحلیل اطلاعاتی یک روش است؛ لزوماً منفی خواهد بود. (معاونت پژوهش و تولید علم - بررسی اطلاعاتی ۲، ۱۳۹۴: ۱۶)

سنگه در کتاب سال ۱۹۹۰ خود تحت عنوان پنجمین روش: هنر و فن سازمان‌دهی دانش به توسعه‌ی مفهوم مدیریت دانش پرداخت و روش ساده‌ای برای درک،

سازمان‌دهی و حفظ اطلاعات از حیث پرداخت و روش ساده‌ای برای درک، سامان‌دهی و حفظ اطلاعات از حیث پرداختن به سازمان‌های یادگیری و دانش به دست داد. او سازمان‌دهی‌های دانش را به‌عنوان فضاهایی تعریف کرد که در آن «افراد همواره قابلیت‌های خود را برای خلق نتایج مورد انتظار توسعه می‌دهند، جایی که شیوه‌های فراگیر و بدیع تفکر پرورش می‌یابند، جایی که آرمان جمعی آزادانه جلوه می‌کند و جایی که افراد مستمراً یاد می‌گیرند متفقاً به کلیت مسائل بیندیشند. (Senge, ۱۹۹۰: ۳)

از روش وجود مدیریت دانش برای سازمان‌های تحلیلی غیرقابل انکار است. پیامدهای غیرقابل انتظار به شکل ه‌شابهی هم در حوزه‌ی امنیت ملی و هم در بخش‌های تجاری غیرقابل قبول هستند. برای جلوگیری از وقایع غافلگیرکننده، سازمان‌ها - و کارشناسان آنها - می‌بایست دائماً خود را با حرکت و عزم در مسیر آنچه و یک از آن نام می‌برد؛ یعنی آگاهی از اسباب و موانع، مسئولیت‌پذیری رها سازند. به‌زعم ویک، آگاهی نوعی کارکرد ذهنی به حساب می‌آید که به‌دریجه‌ی روزآمدسازی و عمق بخشیدن به تفاسیر ممکن و فزاینده از زمینه‌ها، مشکلات و چاره‌جویی‌ها متمایز و مشخص می‌گردد. (پیشین: ۳۷-۳۸)

در نتیجه، برای تبدیل شدن به یک سازمان دانش‌محور، تحلیل اطلاعاتی نه تنها می‌بایست به شکل بهتری معلومات ضمنی در اختیار تحلیل‌گران را مدیریت کند، بلکه همچنین ضروری است با ایجاد شرایط مناسب به تبع یادگیری مستمر اهتمام ورزیده و امکان مواجهه با ایده‌های جدید و رویه‌های کاری، انعطاف‌پذیری که منجر به استقرار روش‌های تفکر بدیع و اشکال مختلف همکاری می‌شود را فراهم نماید. (همان: ۳۸)

در فضای سیاست‌زده، تحلیل‌گران به مسائلی می‌پردازند که یا مورد علاقه‌ی آنها بوده یا مسائل به اصطلاح بی‌خطری هستند. (معاونت پژوهش و تولید علم - بررسی اطلاعاتی ۳، ۱۳۹۴: ۶۴) به دیگر سخن، مسائلی را که مقامات سیاست‌گذار طلب می‌کنند، غالباً مشخص، دارای ضرب‌الاجل زمانی و عملیاتی هستند و بعضاً به نظر

می‌رسد تحلیل اطلاعاتی نشأت گرفته از هیچ مسئله‌ای نیست و این دقیقاً شبیه به تمام سرمقالات روزنامه‌هایی است که می‌خوانیم که پس از خواندن مقاله به این فکر فرو می‌رویم و از خود می‌پرسیم: «اگر این پاسخ است، پس سؤال چیست؟» بدتر از این، هر چه که تحلیل‌گران بیشتر می‌کوشند تا تحلیل را با نیازهای سیاست‌گذاران تطبیق دهند، خود را بیشتر در معرض سیاست‌زدگی قرار می‌دهند. (Betts, ۲۰۰۷: ۴)

کالبد شکافی سیاست‌زدگی، نقطه آغازین خوبی محسوب می‌شود. جان گانون سیاست‌زدگی را این گونه تعریف می‌کند: «تحریف تعمّدی تحلیل اطلاعات برای پروردن ساختن درخواست‌های سیاست‌گذاران و مدیران اطلاعاتی». این تعریف می‌تواند دامنه‌ی خود را تا حدی گسترش دهد: «وفاداری به نگرش‌ها و نتایجی در فرآیند تحلیل اطلاعات، یا تعامل با سیاست‌گذاران که دیگر شواهد و دیدگاه‌ها را پوشانده یا آنها را از دید نگران می‌پوشاند.» (پیشین: ۶۶)

سخن در این است که تحلیل ساختارمند اطلاعات می‌بایست از سیاست‌زدگی به دور باشد و تکنیک‌های ساختارمند این ویژگی را به طور کامل در خود دارند. تحلیل اطلاعات در شرایط عدم قطعیت محصول رفتار سیستم‌های پیچیده، برآیند تعامل‌ها یا عناصر در سطح داخلی و بیرونی و بدون جهت‌دهی یک مرکز کنترل‌کننده است. بنابراین یکی از ویژگی‌های مهم عدم قطعیت، ناگهان ظهوری است که در آن رابطه و تعامل پدیده‌ها از نوع خطی و پیش‌بینی‌پذیر نیست. در چنین وضعیت آشفته‌ای که در اثر چنین تغییری در سیستم ایجاد شده است نسبت به ترمیم تقاضاهای هم‌ساز اقدام می‌نماید. (هدایتی، ۱۳۹۴: ۱۹)

بر همین اساس، نوشتار پیش‌رو با تأکید بر روش‌های ساختارمند تحلیل صحیح و معماری اطلاعات در صدد تشریح کاربرست تکنیک‌های صحیح در این حوزه است. این تکنیک‌ها فارغ از ویژگی‌هایی نظیر: دوری از سیاست‌زدگی و همچنین ارائه راهکار در شرایط عدم قطعیت، آنچنان از وجاهت برخوردار است که در سطح جامعه‌ی تصمیم‌گیران نیز قابلیت خدشه به آن به حداقل می‌رسد.